

УДК 331.5(477)

Шубала І. В., к.е.н., доцент,

Луцький національний технічний університет

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті вивчено проблеми соціального захисту уразливих верств населення у Волинській області. Обґрунтовано основні заходи для вирішення нагальних проблем соціально незахищених верств населення на національному та регіональному рівнях.

Ключові слова: соціальний захист, субсидії, всиновлення, соціальна політика, соціальна допомога.

Shubala I.

SOCIAL PROTECTION OF VULNERABLE POPULATIONS IN THE VOLYN REGION

The article deals with the problems of social protection of vulnerable populations in the Volyn region. The basic measures for solving urgent problems of socially unprotected layers of population at the national and regional levels are substantiated.

The purpose of the paper is to study the peculiarities of the functioning and improvement of the system of social protection of vulnerable groups of population, for example, of the Volyn region.

It is determined that an important element of the state social and economic policy is the policy in the field of social protection of the population. The effectiveness of this policy depends on the welfare of socially vulnerable, vulnerable groups of the population.

It is proposed to ban the adoption of children by foreigners, in order to avoid cases of mental disorders of children and decrease the gene pool of the nation. In order to ensure the effective use of funds allocated for the social protection of vulnerable groups, it is necessary to introduce a system of total control over accrual and payment of targeted social assistance. It is advisable to reform in this area in the following areas: revision and abolition of benefits for people who do not really need them; strict binding of the size of privileges and subsidies to the amount of income of a particular person; optimization of the list of certain types of privileges. It is proposed to review and streamline the activities of the social protection services of the population at the regional and district level for the effectiveness of the use of funds. It is necessary to consistently work in the following areas: the formation of databases of recipients of targeted assistance; equipping of

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 14 (55). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Л. Л. Ковальська. – Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2017. – 352 с.

regional social protection institutions with the necessary computing equipment; preparation of methodical recommendations for the organization of work on the provision of targeted social assistance; the training of specialists on the provision of targeted social assistance at the expense of budgetary funds.

Key words: social protection, subsidies, adoption, social policy, social assistance.

Шубала І. В.

СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА УЯЗВИМЫХ СЛОЕВ НАСЕЛЕНИЯ В ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье изучено проблемы социальной защиты уязвимых слоев населения в Волынской области. Обоснованы основные меры по решению неотложных проблем социально незащищенных слоев населения на национальном и региональном уровнях.

Ключевые слова: социальная защита, субсидии, усыновление, социальная политика, социальная помощь.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У період економічної кризи основним завданням держави є покращення соціального захисту населення. Ключовим аспектом під час побудови нової системи соціального захисту населення повинна бути адекватна політика доходів, яка повинна бути спрямована на подолання диспропорцій між прошарками населення, а також подолання бідності. Як відомо, на даному етапі розвитку економіки саме система соціального захисту потребує кардинальних змін. Тому дане питання на сьогоднішній день є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. Протягом останніх років дослідженням актуальних проблеми соціального захисту населення займалися багато вітчизняних вчених: Н. А. Балгачєва, Н. Д. Глазко, Т. М. Денисенко, М. М. Деліні, М. В. Кравченко, Я. В. Крамаренко, С. Г. Кузьменко, М. А. Мащенко, І. В. Пивавар, М. М. Руженський, В. В. Собченко, О. В. Товстиженко, Н. А. Марченко, М. М. Приходько, В. В. Собченко, О. В. Товстиженко, Н. А. Марченко, М. М. Приходько, А. А. Халецька, Н. В. Шаманська та ін. [1 – 8; 10 – 13]. Незважаючи на проведені дослідження, в умовах зниження реальних доходів

населення проблеми забезпечення належного соціального захисту уразливих верств населення потребує негайного вирішення.

Цілі статті. Основна ціль проведеного дослідження полягає у дослідженні особливостей функціонування та вдосконалення системи соціального захисту уразливих верств населення на прикладі Волинської області.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Важливим елементом державної соціально-економічної політики є політика у сфері соціального захисту населення. Від ефективності цієї політики залежить добробут соціально незахищених, уразливих верств населення. Загалом система соціального захисту – це сукупність державних і суспільних соціально-економічних заходів, закріплених законодавством, що гарантують матеріальне забезпечення певним категоріям населення у разі відсутності або втрати ними стійких джерел доходу, а також матеріальну підтримку малозабезпеченим групам населення.

Як відомо, соціальна сфера фінансується переважно за рахунок бюджетів різних рівнів. Слід констатувати той факт, що не завжди ці кошти ефективно розподіляються між вразливими верствами населення, яке їх потребує найбільше. Провівши аналіз надання субсидій у Волинській області за 2013 – 2014 роки (табл. 1) чітко видно, що кількість наданих субсидій у 2015 році зросла до 166 тис. в порівнянні з 2013 роком на 137 тис., або у 17 разів, це свідчить про значне зниження рівня життя населення.

Адже тарифи на житлово-комунальні платежі з року в рік зростають, та є занадто високими для багатьох сімей, в той же час рівень пенсій та заробітних плат залишається практично не змінним. Враховуючи зниження рівня доходів, значна частина громадян змушена подавати документи на оформлення субсидій, це дає можливість зменшити витрати власних коштів на оплату комунальних платежів. При цьому залишок коштів можна залучити на першочергові потреби. У 2015 році зросла і загальна сума призначених субсидій з 4,6 млн грн у 2013 році до 82,9 млн грн, у 2015 році, тобто у 17 разів, а сума нарахованих коштів, які отримують субсидії зросла у 73 рази.

Таблиця 1

Надання субсидій населенню для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг у Волинській області за 2013 – 2015 рр.

Показники	Роки			Відхилення					
				2014/2013		2015/2014		2015/2013	
	2013	2014	2015	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Кількість сімей, яким призначені субсидії, тис.	28,7	33	166	4,3	14,98	132,9	80,1	137	16,0
Загальна сума призначених субсидій, млн грн.	4,6	8	82,9	3,4	73,91	74,9	90,3	78,3	18
Нараховано коштів сім'ям, які отримують субсидії, млн грн.	26,9	32,3	557	5,4	20,07	525	94,2	530	73

Примітка. Складено на основі даних джерела [9]

Це свідчить про недосконалу систему соціального захисту, адже краще підвищити рівень пенсій та заробітної плати до такого рівня, який дозволив би громадянам відчувати підтримку з боку держави, тим самим зменшилося б навантаження на соціальні фонди.

Згідно з даними таблиці 2 можна констатувати той факт, що кількість всиновлених дітей збільшилась у 2015 році в порівнянні з 2013 роком на 25 осіб, це свідчить про те, що громадяни нашої країни все частіше крім своїх власних дітей, дарують любов та опіку дітям-сиротам.

Але, на жаль, на державному рівні процедура всиновлення настільки побудована бюрократично, що інколи у громадян не вистачає сил, щоб пройти всі етапи всиновлення. При цьому втрачається надія дітей мати повноцінні сім'ї. Значної уваги потребує і збільшення матеріальної допомоги сім'ям, які всиновили дитину, це дозволить зняти соціальну напругу в суспільстві. У числі сиріт є діти чийх батьків позбавили батьківської опіки, їх кількість найменшою була у 2013 році і становила 29 осіб, у 2014 році їх кількість збільшилась на 31 %, а у 2015 році цей показник становив

33 особи, що на 5 осіб менше, ніж у 2014 році. Загалом за аналізований період кількість дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування зменшується з 1846 осіб, до 1701 особи.

Таблиця 2

Динаміка всиновлення дітей-сиріт і дітей позбавлених батьківського піклування у Волинській області за 2013 – 2015 роки

Показники	Роки			Відхилення					
	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2014/2013		2015/2014		2015/2013	
				абс.	%	абс.	%	абс.	%
Кількість дітей, всиновлених протягом року	55	63	75	8	14,5	12	16,0	20	36,4
Громадянами України, усього	49	60	71	11	22,4	11	15,5	22	44,9
з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьків. піклув.	29	38	33	9	31,0	-5	-15,2	4	13,8
З числа дітей, які проживають з одним із батьків і усиновл. вітчизном	20	22	38	2	10,0	16	42,1	18	90,0
Іноземними громадянами, усього	6	3	4	-3	-50,0	1	25,0	-2	-33,3
з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьків. піклув.	5	2	4	-3	-60,0	2	50,0	-1	-20,0
З числа дітей, які проживають з одним із батьків і усиновл. вітчизном	1	1	0	0	0,0	-1	0,0	-1	-100
Загальна кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьків. піклув. на кінець року	1846	1778	1701	-68	-3,7	-77	-4,5	-145	-7,9

Примітка. Складено на основі даних джерела [9]

На нашу думку, слід заборонити всиновлювати дітей іноземцями, адже бувають випадки, що після всиновлення повертають дітей назад до України, що має досить негативний вплив на психіку дітей. Також зустрічалися факти продажу дітей на органи. Складна соціально-економічна ситуація, яка склалася

в нашій країні провокує зростання неблагополучних сімей, які не в змозі забезпечити гідне життя своїм дітям.

Однією з провідних характеристик соціально-економічного устрою будь-якої країни є прагнення до соціальної справедливості. Порушенням цього принципу є той факт, що для різних категорій населення, які потребують соціального захисту, встановлюється єдиний рівень забезпечення прожиткового мінімуму, і при цьому не враховується ніяким чином той факт, що різні групи населення мають різний рівень житлово-побутових умов, стан здоров'я та інші особливі характеристики, а отже потребують диференційованого підходу при встановленні прожиткового мінімуму. Поряд з цим, він не може бути різним для різних категорій населення, оскільки це порушує принцип соціальної справедливості. Тому, тут потрібно знайти певний компроміс між особистими потребами та можливостями держави, що є дуже складним завданням. Доцільним є встановлення єдиного методологічного підходу щодо затвердження однакового рівня прожиткового мінімуму для різних категорій населення, що потребують соціального захисту.

Висновки. Загалом для забезпечення ефективного використання коштів, виділених на соціальний захист уразливих верств населення, необхідно впровадження системи тотального контролю за нарахуваннями та виплатою адресних соціальних допомог. Реформування у цій сфері доцільно здійснювати за такими напрямками: перегляд і скасування пільг для осіб, які їх реально не потребують; жорстка прив'язка розміру пільг і субсидій до розміру доходів конкретної особи; оптимізація переліку деяких видів пільг. У цьому напрямі важливо переглянути та впорядкувати діяльність служб соціального захисту населення на обласному та районному рівні на предмет ефективності використання коштів. Також потрібно послідовно проводити роботу в таких напрямках: формування банків даних отримувачів адресної допомоги; оснащення регіональних установ соціального захисту необхідною обчислювальною технікою; підготовка методичних рекомендацій щодо організації роботи з надання адресної соціальної допомоги; здійснення підготовки спеціалістів з надання адресної соціальної допомоги за рахунок бюджетних коштів.

1. Балтачєєва Н. А. Стратегія розвитку системи соціального захисту населення в Україні / Н. А. Балтачєєва // Економіка промисловості. – 2012. – № 1 – 2. – С. 302–309.
2. Глазко Н. Д. Соціальний захист та соціальне забезпечення населення в Україні та механізм його регулювання / Н. Д. Глазко // Економічний простір. – 2013. – № 69. – С. 63–73.
3. Денисенко Т. М. Становлення та розвиток системи соціального захисту населення в Україні / Т. М. Денисенко // Ефективність державного управління. – 2012. – Вип. 33. – С. 96–103.
4. Деліні М. М. Напрямки удосконалення регіонального механізму соціального захисту населення України / М. М. Деліні // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.4. – С. 192–197.
5. Кравченко М. В. Система соціального захисту населення як об’єкт наукових досліджень / М. В. Кравченко // Актуальні проблеми державного управління. – 2010. – № 2. – С. 41–47.
6. Крамаренко Я. В. Аналіз соціального захисту населення України / Я. В. Крамаренко // Управління розвитком. – 2013. – № 22. – С. 85–87.
7. Кузьменко С. Г. Соціальний захист населення як складова соціального управління: системний підхід / С. Г. Кузьменко // Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – № 2. – С. 119–125.
8. Машенко М. А. Державне регулювання соціального захисту населення / М. А. Машенко, І. В. Пивавар // Інноваційна економіка. – 2013. – № 2. – С. 177–182.
9. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>
10. Руженський М. М. Розвиток ринку праці та соціальний захист населення в трансформаційній економіці / М. М. Руженський // Ринок праці та зайнятість населення. – 2012. – № 3. – С. 24–27.
11. Собченко В. В. Наукові засади реформування управління соціальним захистом населення в сучасних умовах / В. В. Собченко // Актуальні проблеми державного управління. – 2012. – № 1. – С. 54–63.
12. Товстиженко О. В. Соціальний захист населення: сутність та проблеми його фінансування / О. В. Товстиженко, Н. А. Марченко, М. М. Приходько // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1: Економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 100–104.
13. Шаманська Н. Соціальний захист населення в контексті надання соціальних допомог: сучасний стан і пріоритети / Н. Шаманська // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 2. – С. 43–49.